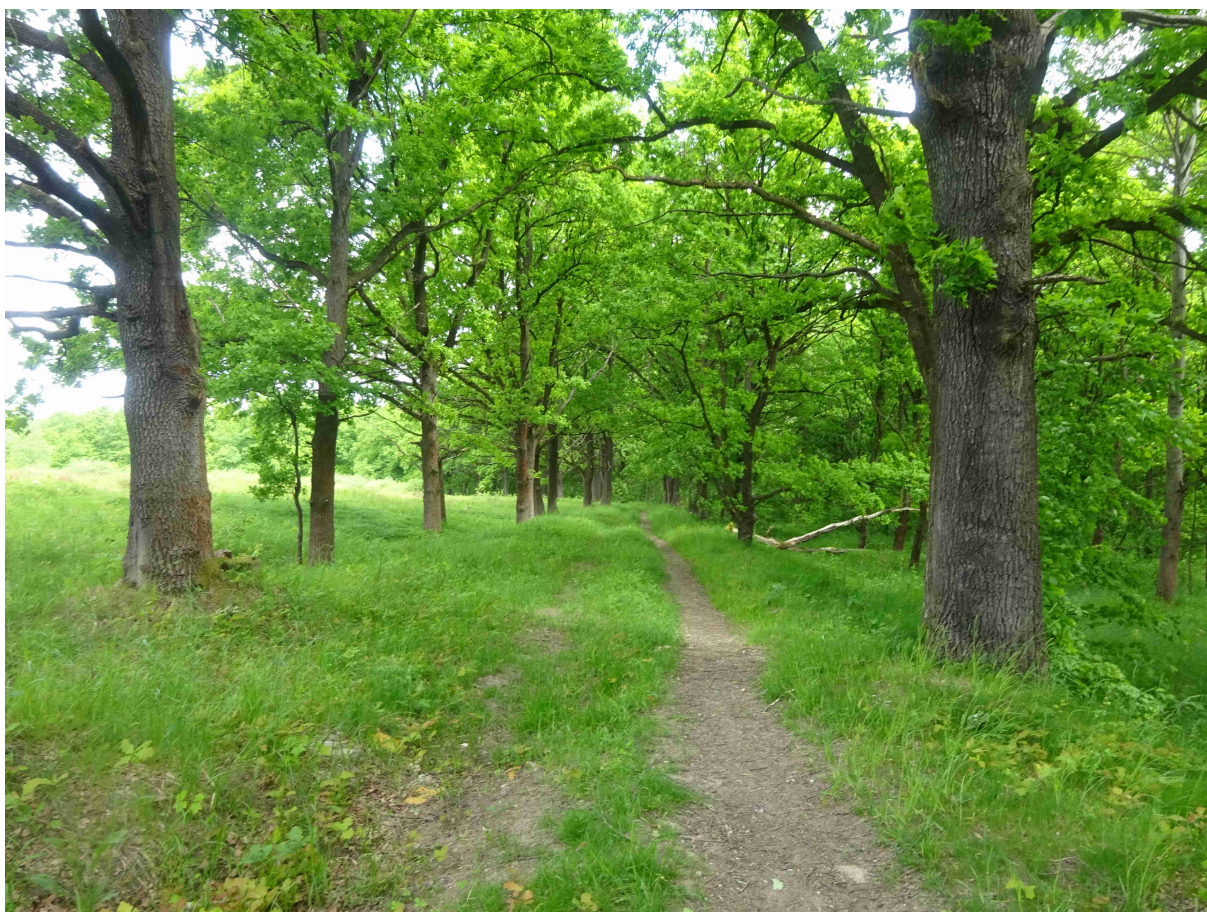

**JIŽNÍ ČÁST
EVL A PR VRBENSKÉ RYBNÍKY**

**Inventarizační průzkum
Pavouci a měkkýši**

Prosinec 2025

**EIA SERVIS s.r.o.
České Budějovice**

JIŽNÍ ČÁST EVL A PR VRBENSKÉ RYBNÍKY

Inventarizační průzkum Pavouci a měkkýši

Zadavatel:

Jihočeský kraj, krajský úřad, Odbor ŽP, zemědělství a lesnictví,
U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 České Budějovice
Zpracováno na základě objednávky č. 298/2025 ze dne 4.3.2025

Zpracovatel:

EIA SERVIS s.r.o., U Malše 20, 370 01 České Budějovice

Odpovědný zástupce zpracovatele:

Mgr. Radomír Mužík, jednatel společnosti

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Radmír' followed by a stylized flourish.

Zpracoval:

Mgr. Petr Kozel, České Budějovice

Obsah

strana

1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA.....	4
2. METODIKA	5
3. VÝSLEDKY	6
3.1. Výsledky rešerše	6
3.2. Výsledky vlastního terénního průzkumu - pavouci	6
3.3. Výsledky vlastního terénního průzkumu - měkkýši.....	8
4. KOMENTÁŘE K NALEZENÝM BIOLOGICKY HODNOTNÝM DRUHŮM.....	9
4.1. Pavouci	9
4.2. Měkkýši	10
5. NÁVRH OPATŘENÍ	11
6. POUŽITÁ LITERATURA	12

1. Obecná charakteristika

Studované území náleží do mírně teplé oblasti v Českobudějovickém bioregionu. Překrývá se s přírodní rezervací (PR) Vrbenské rybníky, Evropsky významnou lokalitou (EVL) Vrbenské rybníky a Ptačí oblastí Českobudějovické rybníky. Předmětem ochrany v PR a EVL Vrbenské rybníky jsou mimo jiné rozsáhlé komplexy vodních, mokřadních, lučních a lesních ekosystémů. Studované území se vyznačuje výskytem podobných biotopů, tudíž lze očekávat jeho vysokou biologickou hodnotu. Zájmovou plochu pokrývají především podmáčená či mezofilní otevřená stanoviště s roztroušenými porosty dřevin (hlavně vrb a topolů). Místy se nachází souvislejší lesní porost, který je tvořen topoly, vrbami, ale i duby či břízami. Součástí území je také uměle vybudovaná tůňka. Velká část byla recentně plošně vykácená a povrch půdy byl rozrušen pojezdem těžké techniky. Na místě byly ponechány výstavky mladších stromů (duby, borovice). Na základě srovnání satelitních snímků z roku 2003 a 2023 pořízených nad studovaným územím lze konstatovat, že otevřené porosty ustupují keřovému a stromovému patru (Obr. 1). Na celé ploše studovaného území byl proveden průzkum fauny pavouků (Araneae) a měkkýšů (Mollusca).

Obr. 1: Srovnání satelitních snímků r. 2003 a r. 2023 nad studovaným územím, Zdroj: mapy.cz.

2. Metodika

Složení společenstev měkkýšů a pavouků bylo zjišťováno jednak rešerší dostupných informačních zdrojů a také individuálním terénním průzkumem.

Rešerše dostupných zdrojů

Nálezová data měkkýšů a pavouků byla shromažďována pomocí Nálezové databáze ochrany přírody (NDOP). Z databáze byly extrahovány informace o druzích uvedených na Červeném seznamu (ČS) a zvláště chráněných druzích (ZCHD) ze studované oblasti od 1.1. 2010 do 20.3. 2025. Další záznamy byly získány na základě konzultací s experty na studované skupiny, kteří na daném území získávali od roku 2010 do současnosti nálezová data. Výsledky rešerše jsou komentovány v kapitole 3.

Terénní průzkum

Průzkum měkkýšů probíhal aktivním individuálním sběrem - u paty kmene stromů, na vlhkých místech, pod kameny a padlým dřevem, na vegetaci (pod listy). Další metodou byl prosev hrabanky na různých stanovištích. Kromě standardních metod byly nálezy doplněny dalšími sběrnými metodami bezobratlých, které byly využity ke studiu jiných taxonomických skupin bezobratlých.

Průzkum pavouků proběhl pomocí standardních metod – smýkání bylinné, keřové a stromové vegetace, sklepávání větví, prosev detritu z dutin a padanky, sběr pod kůrou stromů, pod kameny, a na dalších potenciálně vhodných místech. Hlavními metodami pro odchyt bylo použití pěti zemních pastí pro odchyt epigeických druhů a dvě nárazové pasti pro odchyt arborikolních druhů. Monopropylenglykol byl použit jako fixační činidlo. Pasti byly exponovány po celou dobu průzkumu.

Sběr dat probíhal během vegetační sezóny v roce 2025. Lokalita byla navštívena osmkrát v termínech 21.4., 2.5., 30.5., 6.6., 19.6., 21.6. a 31.7. a 12.8. 2025.

Snadno identifikovatelné taxony byly identifikovány přímo na místě. Některé nálezy měkkýšů byly identifikovány později dle pořízených fotografií. Obtížně určitelné druhy byly sbírány a identifikovány v laboratoři pomocí určovacích klíčů a dostupné literatury. Identifikace byla cílená do úrovně druhu, u velmi obtížně determinovatelných skupin do úrovně rodů či čeledí. Data byla shrnuta v tabulkách. Ke každému druhu byl přiřazen řád, čeleď a ochranný status podle Červených seznamů (Řezáč a kol. 2015 a Kůrka a kol. 2015) pro pavouky a Českého červeného seznamu bezobratlých (Hejda a kol. 2017) pro měkkýše. Nomenklatura je sjednocena dle seznamu druhů taxonomických skupin (NDOP 2025).

3. Výsledky

3.1. Výsledky rešerše

Dle rešerše NDOP bylo v území nalezeno celkem 5 druhů uvedených na ČS, z toho 1 druh kategorizovaný jako zvláště chráněný (ZCHD). Jedná se výlučně o měkkýše. Seznam záznamů je uveden v Tab. 1.

Tab. 1: Seznam druhů evidovaných NDOP. SO = silně ohrožený (dle 114/1992 Sb.); VU = zranitelný, (dle Červeného seznamu bezobratlých, Farkač a kol. 2005).

Čeleď	Druh	Český název	Ochranný status
Planorbidae	<i>Anisus spirorbis</i>	svinutec kruhovitý	VU
Planorbidae	<i>Segmentina nitida</i>	lištovka lesklá	VU
Unionidae	<i>Anodonta cygnea</i>	škeble rybničná	SO, VU
Physidae	<i>Aplexa hypnorum</i>	levotočka bažinná	VU
Sphaeriidae	<i>Pisidium hibernicum</i>	hrachovka severní	VU

3.2. Výsledky vlastního terénního průzkumu - pavouci

Celkem bylo identifikováno 50 druhů pavouků. 9 z nich je uvedeno na ČS. Faunu tvoří jednak běžné lesní druhy (např. *Araniella cucurbitina*, *Philodromus albidus*), druhy vázané na otevřená stanoviště (např. *Argiope bruennichi*, *Evarcha arcuata*, *Misumena vatia*), včetně druhů vázaných na mokřadní, litorální či vlhčí biotopy (např. *Piratula hygrophila*). Nalezeny byly také vzácnější mokřadní (*Dolomedes plantarius* a *Dolomedes fimbriatus*, *Tibellus maritimus*) a lesní druhy (např. *Arctosa leopardus* a *Gibbaranea gibbosa*). Celkový seznam nalezených druhů je uveden v Tabulce 2.

Tab. 2. Celkový seznam nalezených druhů pavouků včetně jejich taxonomického zařazení a statusu ochrany. ES = ekologicky udržitelný, LC = téměř ohrožený, VU = zranitelný, CR = kriticky ohrožený dle Řezáč a kol. 2015; NO = není ohrožený, TO = téměř ohrožený, O = ohrožený, KO = kriticky ohrožený dle Kůrka a kol. 2015; VU = zranitelný dle Farkač a kol. 2005.

Čeleď	Druh	Status ohrožení
Agelenidae	<i>Agelena labyrinthica</i>	ES; NO
	<i>Tegenaria campestris</i>	ES; NO
Araneidae	<i>Araniella cucurbitina</i>	ES; NO
	<i>Argiope bruennichi</i>	ES; NO

	<i>Cercidia prominens</i>	ES; NO
	<i>Gibbaranea gibbosa</i>	VU; O
	<i>Nuctenea umbratica</i>	ES; NO
	<i>Singa nitidula</i>	LC; TO
Clubionidae	<i>Clubiona pallidula</i>	ES; NO
	<i>Clubiona sp.</i>	ES; NO
Gnaphosidae	<i>Haplodrassus silvestris</i>	ES; NO
Linyphiidae	<i>Diplostyla concolor</i>	ES; NO
	<i>Entelecara acuminata</i>	ES; NO
	<i>Linyphiidae spp.</i>	ES; NO
	<i>Microneta viaria</i>	ES; NO
	<i>Palliduphantes pallidus</i>	ES; NO
	<i>Walckenaeria atrotibialis</i>	ES; NO
Liocranidae	<i>Agroeca brunnea</i>	ES; NO
Lycosidae	<i>Arctosa leopardus</i>	LC; O
	<i>Pardosa lugubris</i>	ES; NO
	<i>Piratula hygrophila</i>	ES; NO
	<i>Trochosa terricola</i>	ES; NO
	<i>Xerolycosa miniata</i>	ES; NO
Miturgidae	<i>Zora spinimana</i>	ES; NO
Philodromidae	<i>Philodromus albidus</i>	ES; NO
	<i>Philodromus praedatus</i>	LC; TO
	<i>Tibellus maritimus</i>	VU; O
	<i>Tibellus oblongus</i>	ES; NO
Phrurolithidae	<i>Phrurolithus festivus</i>	ES; NO
Pisauridae	<i>Dolomedes fimbriatus</i>	VU; O
	<i>Dolomedes plantarius</i>	CR; KO; VU
Salticidae	<i>Euophrys frontalis</i>	ES; NO
	<i>Evarcha arcuata</i>	ES; NO
	<i>Evarcha falcata</i>	ES; NO
	<i>Pseudeuophrys erratica</i>	ES; NO
Sparassidae	<i>Micrommata virescens</i>	ES; NO
Tetragnathidae	<i>Tetragnatha dearmata</i>	LC; TO
	<i>Tetragnatha extensa</i>	ES; NO
	<i>Tetragnatha montana</i>	ES; NO
Theridiidae	<i>Anelosimus vittatus</i>	ES; NO
	<i>Dipoena melanogaster</i>	ES; NO
	<i>Enoplognatha thoracica</i>	ES; NO
	<i>Lasaeola tristis</i>	LC; TO
	<i>Phylloneta impressa</i>	ES; NO
	<i>Platnickina tincta</i>	ES; NO

	<i>Theridion varians</i>	ES; NO
Thomisidae	<i>Misumena vatia</i>	ES; NO
	<i>Ozyptila praticola</i>	ES; NO
	<i>Ozyptila trux</i>	ES; NO
	<i>Xysticus sp.</i>	ES; NO

3.3. Výsledky vlastního terénního průzkumu - měkkýši

Celkem bylo identifikováno 18 druhů měkkýšů. 3 druhy jsou uvedené na ČS. Faunu tvoří poměrně běžné suchozemské druhy: čeledi Helicidae (*Cepaea* spp., *Helix pomatia*), Clausiliidae (*Alinda biplicata*). Vzácnější jsou společenstva vázaná na vodní ekosystémy, litorální porosty či mokřady: Planorbidae (*Anisus spirorbis*, *Segmentina nitida*), Physidae (*Aplexa hypnorum*). Celkový seznam nalezených druhů je uveden v Tabulce 3.

Tab. 3. Celkový seznam nalezených druhů měkkýšů včetně jejich taxonomického zařazení a statusu ochrany. O = ohrožený dle zákona 114/1992 sb. VU = zranitelný, NT = téměř ohrožený dle ČS.

Čeď	Druh	Status ohrožení
Camaenidae	<i>Fruticicola fruticum</i>	
Clausiliidae	<i>Alinda biplicata</i>	
	<i>Clausiliidae</i> spp.	
Discidae	<i>Discus rotundatus</i>	
Helicidae	<i>Cepaea hortensis</i>	
	<i>Cepaea</i> sp.	
	<i>Helix pomatia</i>	
Hygromiidae	<i>Monachoides incarnatus</i>	
	<i>Trochulus hispidus</i>	
Lymnaeidae	<i>Stagnicola corvus</i>	
Physidae	<i>Aplexa hypnorum</i>	VU
Planorbidae	<i>Anisus spirorbis</i>	VU
	<i>Planorbarius corneus</i>	
	<i>Segmentina nitida</i>	VU
Sphaeriidae	<i>Musculium lacustre</i>	
Succineidae	<i>Succinea putris</i>	
Vertiginidae	<i>Vertigo pusilla</i>	
Zonitidae	<i>Aegopinella</i> sp.	

4. Komentáře k nalezeným biologicky hodnotným druhům

4.1. Pavouci

Pisauridae: ***Dolomedes plantarius*** (Clerck, 1757) (CR, KO, VU)

Lovčík mokřadní je v ČR velmi vzácný druh. Vyskytuje se v nižších polohách v litorální zóně stojatých vod - mokřadů, tůní, slepých ramen. Nevystupuje na souš. Loví drobnou kořist, mezi níž patří i žabí pulci a rybí potěr. Druh je ohrožen úbytkem vhodných biotopů (hlavně mokřadů), zarůstáním břehů a vodohospodářskými úpravami. Preferuje mělké litorální zóny, kde se daří vodním makrofytám. Pro jeho podporu je tedy nutné na zamezit přílišnému zarůstání břehů, které by způsobilo nadměrné zastínění hladiny a nadměrný opad listů do vody. Vhodné je v určitém intervalu (jednou za 5 až 10 let) dřeviny odstraňovat či prořezávat (důležité je udržovat mokřady a tůně). Je důležité provádět v pozdních letních měsících pravidelné kosení lučních ostřicových mokřadů, které by jinak byly ohroženy zarůstáním agresivními druhy trav a dřevinami.

Pisauridae: ***Dolomedes fimbriatus*** (Clerck, 1757) (VU, O)

Lovčík vodní je nehojný druh pavouka, který se v ČR vyskytuje od nížin do středních poloh. V Červeném seznamu pavouků ČR je veden jako druh zranitelný (VU). Obývá mokřady, zarostlé rybníky a litorální zóny stojatých vod, lze ho najít také na vodní hladině v ostřicových porostech. Nedospělí jedinci žijí na bylinách a větvích keřů a stromů. Živí se hmyzem, ale jeho častou kořistí jsou také pulci a dokonce drobné rybky, často větší než sám pavouk.

Araneidae: ***Gibbaranea gibbosa*** (Walckenaer, 1802) (VU, O)

Křížák hrbatý je v ČR nepříliš hojný druh rozšířený v nížinách a pahorkatinách. Vyskytuje se ve světlých listnatých lesích, stepních stanovištích, či v sadech.

Philodromidae: ***Tibellus maritimus*** (Menge, 1875) (VU, O)

Listovník bažinný je vzácný druh oblastí se zachovalými mokřady. Vyskytuje se na osluněných stanovištích, na slatinných loukách, litorálních porostech s ostřicemi a sítinami.

Lycosidae: ***Arctosa leopardus*** (Sundevall, 1833) (LC, O)

Slíďák levhartí je vzácný druh nižších poloh. Vyskytuje se na skalních stepích, lesostepích, písčinách, teplých křovinatých stráních a na osluněných lesních lemech.

Araneidae: ***Singa nitidula*** C. L. Koch, 1844 (LC, TO)

Křížák lesklý se vyskytuje v nížinách v mokřadních biotopech, litorální vegetaci kolem řek, slepých ramen, ve vrbínách rákosinách.

Philodromidae: ***Philodromus praedatus*** O. P.-Cambridge, 1871 (LC, TO)

Listovník vrásčitý se vyskytuje na dřevinách, hlavně na velkých osluněných dubech. Preferuje okraje lesů, lesostepi, zahrady, sady.

Tetragnathidae: ***Tetragnatha dearmata*** Thorell, 1873 (LC, TO)

Čelistnatka keřová je druh nižších a středních poloh. Preferuje zastíněné a polozastíněné, vlhké biotopy poblíž vodních ploch, ve vlhčích lesích a lesních krajích.

Theridiidae: ***Lasaeola tristis*** (Hahn, 1833) (LC, TO)

Snovačka mravencožravá se v ČR vyskytuje roztroušeně. vyskytuje se hlavně na borovičkách v blízkosti mravenišť na vřesovištích, skalních stepích, v suchých trávnících a na lesních okrajích. Loví mravence, kteří navštěvují mšice.

4.2. Měkkýši

Planorbidae: ***Segmentina nitida*** (O. F. Müller, 1774) (VU)

Lištovka lesklá je méně častý druh, jehož výskyt je koncentrován především do niv větších řek a rybníčních oblastech v nižších a středních polohách. Obývá hustě zarostlé tůně a okraje zachovalejších rybníků. Živí se nárosty na listech a vodních rostlinách a živými a odumřelými částmi rostlin. Druh je ohrožen především intenzifikací hospodaření, eutrofizací a likvidací zarostlejších a mělčích partií rybníků. Pro jeho podporu je žádoucí extenzivní hospodaření a tvorba nových biotopů (tůně, mokřady).

Planorbidae: ***Anisus spirorbis*** (Linnaeus, 1758) (VU)

Svinutec kruhovitý je druh nižších poloh, místy se vyskytuje hojně. Je charakteristický pro periodické a mělké stojaté vody. Preferuje místa s bohatě rozvinutou vegetací.

Physidae: ***Aplexa hypnorum*** (Linnaeus, 1758) (VU)

Levotočka bažinná je druh hlavně velmi mělkých vod, periodických tůní a bahnitých stanovišť.

5. Návrh opatření

Pro podporu populací lze doporučit podporu tůňek. Drobné tůňky jsou na území Vrbenských rybníků klíčovým biotopovým a mikroklimatickým prvkem.

V místě řešeného území bylo na vykácené ploše vytvořeno několik drobných tůní pojezdem těžké techniky. V těchto tůních se rychle rozvinula bohatá vegetace (Obr. 1) a začaly se sem šířit různé druhy vzácných pavouků (*Dolomedes plantarius* a *Dolomedes fimbriatus*) a vodních plžů (*Anisus spirorbis*, *Segmentina nitida*, *Aplexa hypnorum*). Výhodou těchto tůní je jejich různorodost ve velikosti a hloubce, což poskytuje podmínky pro širší škálu bezobratlých. Nejzajímavější jsou právě počáteční fáze sukcese těchto biotopů před tím, než se zvýší obsah živin. Je téměř pravidlem, že nově vytvořené tůně za účelem podpory vodních bezobratlých obsadí ryby, zvláště invazní a nepůvodní druhy (např. střevličky, karasové, slunečnice). Děje se tak hlavně lidskou pomocí, zvláště v blízkosti obydlí. Výhodou menších tůní je jejich periodická vysychavost, což efektivně likviduje invazní ryby, ale vodní bezobratlí bývají adaptovaní k přežívání takových podmínek, popřípadě relativně rychle tyto biotopy znovu obsazují.

Budoucí péče o řešené území by tak měla počítat s ochranou těchto biotopů a jejich případnou revitalizací (znovuvytváření nových tůní pomocí těžké techniky, popř. obnova původních). K tomuto účelu jsou nejvhodnější místa v okolí řezanové tůně. Vhodná je také instalace informační tabule.

Obr. 1: Drobná tůňka s rychle se rozvíjející se florou. Autor: Petr Kozel, červen 2025.

6. Použitá literatura

CULEK M. a kol. (1996). Biogeografické členění České republiky. – Enigma, Praha.

FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. [eds.] (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. [eds] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky, bezobratlí (Red List of threatened species of the Czech Republic. Invertebrates). – Příroda, Praha, 36: 1–612.

Kůrka A., Řezáč M., Macek R., Dolanský J. (2015): Pavouci České republiky. Praha: Academia, vyd. 1., 621 s.

Řezáč M., Kůrka A., Růžička V., Heneberg P. (2015): Red List of Czech spiders: 3rd edition, adjusted according to evidence-based national conservation priorities. *Biologia*, 70(5): 645–666. DOI: 10.1515/biolog-2015-0079

NDOP (2025). Nálezová databáze ochrany přírody. [on-line elektronická georeferencovaná databáze; portal23.nature.cz]. Verze 2025. Praha. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. [citováno 2025-20-3]. Výskyt a rozšíření druhů živočichů, rostlin a hub na území ČR.